

lena (ital. permesso); za Urlauber dopustnik, na dopustu bivajoč vojak, a ne: dopuščenec, kar bi ne bilo prav logično; nasproti za Entlassung, odpust, kakor ima tudi g. Trdina v „Ljublj. Zvonu“ (str. 735) „dobiti odpustnico“ v tem zmislu. Drugi pa so za Urlaub vzeli: odpust ter si pri besedi entlassen pomagajo z glagolom: izpustiti (kakor bi rekel: iz kake luknje), kar se meni zdi manj primerno. Vendar glavna napačnost v tem je ta, da ne pridemo nikoli do edinosti, ako bode vsak svojo gnal. (Dalje prih.)

Slovensko slovstvo.

Jezičnik XX. I. („Novice“ pa dr. Janez Bleiweis.) Če so „Novice“ vselej z veseljem pozdravljale prejšnje letnike, dolžujejo letos še prav posebno hvaležnost ne-utrudljivemu pisatelju za XX. letnik, ki ga spredej kinča lepa podoba iz Blaznikove kamnopolisalnice „Oče dr. Janez Bleiweis o sedemdesetletnici svoji dne 19. novembra 1878“. Posvečen je velečestitemu veleučnemu gospodu Franju vitezu Miklošiču oziroma njegovega prihodnjega 70. godu. — Pregledovaje ta letnik se res moramo čuditi pisateljevi pridnosti in natančnosti, s katero nam je po raznih letnikih od l. 1843. do 1881. vestno narisal velikansko delovanje pokojnega viteza — najprej bolj v kmetijskem in obrtniškem, potem v političnem, narodnem in slovstvenem oziru. V poslednjem oziru so ocenjene in v pregledu našete tudi vse knjige, ki jih je vitez Trsteniški posebej spisal. Letošnji „Jezičnik“ ima več v sebi mimo prejšnjih in je v večji obliki. Stane 70 krajc. v katoliški bukvarni, po pošti pa 75 krajc.

Obrtnijske zadeve.

Govor poslanca kneza Liechtensteina

pri splošnem razgovoru o novi obrtnijski postavi v državnem zboru 9. decembra.

Gospoda moja! Govoril bom le ob kratkem, kakor gre sploh človeku, ki ni strokovnjak o tukaj obravnavani zadevi in tudi ni bil ud onega odseka, ki je izdelal popravo obrtnijske postave. Čisto molčati pa ni sem maral — uže zato ne, ker me žene srce, zahvaliti se možakom, ki so proti zvijaštvu in staremu kopitu vkljub raznim zavlekam in grehom veliko delo slednjič vendar dognali do konca ter obrtnijsko postavo podali zbornici. Popolnem molčati hotel tudi zato nisem, ker bi jaz in moji ožji somišljenici, poverjeniki konservativnega nemškega kmetijskega stanu, radi pokazali svoje dejansko sočutje do osode manjšega obrtnika, ki je bil gotovo sotrp in kmeta, — ker bi radi pokazali svoje odkritosrčno veselje s tem, da nam je bilo dano, podati mu rešilno roko in to njemu, s katerim so o liberalni dobi ravnali še slabše ko s kmetom in ki je v tej zbornici dozdej imel samo enega zastopnika njegovega blaga.

Tudi zato slednjič nisem maral čisto molčati, ker sem hotel kar naravnost pokazati svoje veselje o tem, da konservativci zdaj nastopijo pravo pot, po kateri bodo, kakor se kaže, prišli do pravega cilja. Kajti, gospóda, dokler je bil boj, ki ga imamo konservativci in liberalci med sabo, omejen le na polje verskega mišljenja, in čisto političnih načel, — pač nismo smeli upati, da bi bil temu boju konec. Na tem polju je po mojem prepričanju boj res nerazsodljiv, brezno, ki nas loči drug od drugega, tako široko, da še celó naše najboljše puške ne nesó tako daleč, da bi drug drugega

hudó ranil, in se tako utaboreni za svojim prepričanjem držimo v vedni in gotovo tudi utrudljivi bojni pripravi.

Toda na gospodarskem, na družbinskem polju, gospóda, ako oboji splezamo raz visočino svojih misli v naravno polje obrtnijskega in delavnega življenja našega ljudstva, bi — mislim jaz — mi konservativci utegnili čisto naglo prisiliti razsodbo, doživeti ter vživati sad svoje zmage. To namreč je kraj, na katerem so nasprotniki naši v kolikor se dá najslabših taboriščih, ker so se po krivih naukih pokazali slabi nasledki. Ako tukaj potisnemo sovražnika nazaj, umaknil se bo ob vsi rajdi. To je plajšč; če pade ta, pade za njim tudi vojvoda.

Zdaj, gospóda, dovolite, da v kratkih besedah izrazim svoje premislke in svoje želje o tu nam predloženi obrtnijski postavi.

Postava ta je po svojih glavnih točkah res prav odločen in vesel napredek. Da se obrtnije delé na trojno stran, je pač primerno sedanjim razmeram. Zavezana družba in dokaz o zmožnosti za delo — to niso le neizogibljivi pogoji za ohranitev in okrepčanje rokodelstva, marveč so tudi uže davno glasno izražene želje njegove. Prav živahno pozdravljam pripoznanje, katero so našla socijalno-konservativna načela v načrtu postav. Toda, gospoda, v nadrobnejem je odbor manšestersko pisane svoje manjšine liberalno-birokratičnim nazorom nekaterih vladnih organov prav daleč segajoča dovoljenja dal, zoper katera imam jaz velike pomislke. S tem odseku čisto nič ne očitam; ravnal je s hvale vrednim namenom, da bi dolgo zadržani vspeh, če tudi skrčen, zagotovil si, in jaz odkritosrčno rečem uže danes, da bom celó za nepremenjeni načrt slednjič glasoval, če bom videl, da bi po kakoršnih koli preuredbah utegnili propasti obrtnijska postava.

Ali, gospoda, kar se je v načrtu privolilo liberalizmu — da rabim občno-navaden izraz — je deloma tako obširno, da bi naše pridobitve utegnile postati prav res le mrtve črke. Zadnji odstavek §. 1., ki veli, da minister po ukazih določuje, kake obrtnije imajo veljati za rokodelske, je na vsak način nevaren. Kajti dandanes so ministerstva trhljena in prav lahko propadljiva in še najboljša med njimi so le treseče se veselje. Liberalno ministerstvo, o tem sem prepričan, bi prav odločnemu nagnjenju svoje stranke brž po tem zadnjem odstavku po poti ukazov največ pridobitev, kar jih je rokodelski stan dosegel, zopet podrlo. Se ve, gospoda, bi se kaj takega ne zgodilo tikoma pred splošnimi volitvami, pač pa brž potem, ko se nevolje ljudstva ni več treba bati.

Zadnji ta odstavek §. 1 bi po mojih mislih moral kar odpasti. Pač pa je potrebno, da se v §. 24. po imenih navedejo vsa rokodelska obrtnijstva ravno tako, kakor postavno dovoljena, ki so uže navedena v §. 14. Moralí bi toraj glasovati za celo vrsto takih in minister bi smel po ukaznem potu pridati ji novih; izbrisati pa bi iz te vrste ne smel nobenih, razen z dovoljenjem državnega zbora.

Četrty odstavek §. 24. zopet stavi v nevarnost vse dobrote dokaza o zmožnosti. Jaz sem zadnji, ki važnost in korist obrtnijskega poduka slabo ceni; ali da bi se mi zdelo šolsko spričevalo toliko vredno za dokaz primerno dolgega praktičnega izučanja in dela pri rokodelstvu, kakor učno spričevalo rokodelsko, to se mi zdi nevarno in nepravilno. To bi se reklo, škodljivo spoznano obrtnijsko svobodo skoz okno metati brez usmiljenja, potem pa jo zopet z veseljem spuščati skoz vrata not. Po mojih mislih bi smelo šolsko spričevalo nadomestiti učno spričevalo, toda le to, in dokaz o primerno dolgi praktični uporabi pri rokodelstvu bi se moral po vrhu vsega tega tudi še dodati.